

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2021 r. Sąd Rejonowy w Łowiczu w sprawie z powództwa G. S. przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Ł. o zadośćuczynienie

1. oddalił powództwo;
2. przyznał radcy prawnemu T. R. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łowiczu kwotę 147,60 zł, w tym 23 % podatku VAT tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej powodowi G. S. z urzędu,
3. nie obciążył powoda G. S. obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w Ł.,
4. nieuiszczone koszty sądowe ponosi Skarb Państwa.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwem z dnia 30 marca 2020 r. powód G. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w Ł. na jego rzecz kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwoty 5.000 zł na wybrany przez niego polski związek niewidomych – obu wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wyrokowania do dnia zapłaty a także o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W odpowiedzi na pozew pozwany Zakład Karny w Ł. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W piśmie z dnia 25 sierpnia 2020 r. pełnomocnik z urzędu powoda sprecyzował roszczenie w części dotyczącej żądania zapłaty sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz Polskiego Związku Niewidomych O. kwoty 5.000 zł tytułem naruszenia dóbr osobistych powoda przez pozwanego.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny, który Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własny:

W dniu 4 marca 2020 r. G. S. został przetransportowany celem odbycia kary pozbawienia wolności do Zakładu Karnego w Ł.. W czasie rozmowy z wychowawcą zadeklarował, że jest osobą palącą, co zostało odnotowane w (...) oraz wskazał, że przynależy do podkultury więziennej. Zakwaterowano go w celi nr 411 na oddziale IV, przeznaczonej dla osadzonych używających wyrobów tytoniowych. Co do G. S. nie wydano polecenia osadzenia go w celi przystosowanej dla osób niepełnosprawnych. W czasie rozmowy z wychowawcą w dniu 5 marca 2020 r. nie zgłaszał zastrzeżeń co do warunków panujących w celi, podniósł jedynie, że powinien odbywać karę w Zakładzie Karnym bliżej O., gdzie, jak twierdził, zamieszkuje jego matka.

Osadzeni składają funkcjonariuszom służby więziennej ustne deklaracje odnośnie używania bądź nieużywania wyrobów tytoniowych, które odnotowywane są w Centralnej Bazie Danych Osadzonych Pozbawionych Wolności ((...)). Nie ma normy nakazującej przyjmowanie deklaracji odnośnie palenia od więźniów w formie pisemnej. Funkcjonariusz nie ma możliwości zmiany deklaracji osadzonego w systemie z datą wsteczną, gdyż każda zmiana jest widoczna w systemie. W razie wskazań medycznych więźniowie niepełnosprawni osadzani są w przystosowanych dla nich celach. Przy rozmieszczaniu więźniów w celach uwzględniane są ich rozsądne życzenia i składane deklaracje.

W czasie osadzenia w Zakładzie Karnym w Ł. G. S. narzekał na stan techniczny celi, gdyż jego zdaniem była ona dla niego nieodpowiednia z uwagi na stan zdrowia. Jeden ze współosadzonych na jego prośbę pomógł mu w sporządzaniu pism.

Po przetransportowaniu do Aresztu Śledczego w P. G. S. napisał skargę do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Ł., zawierającą zarzuty dotyczące rozmieszczenia, przetransportowania, postępowania i traktowania przez kadrę Zakładu Karnego w Ł., w tym dotyczące umieszczenia go w celi dla palących. Po przeprowadzeniu

postępowania wyjaśniającego Dyrektor Okręgowy Służby Więziennej w Ł. uznał skargę osadzonego za bezzasadną, wskazując, m.in., iż G. S. został osadzony w celi dla osób palących, zgodnie ze złożoną przez niego deklaracją.

Na mocy orzeczenia (...) do Spraw Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Ł. z dnia 25 października 2001 r. G. S. został zaliczony do znacznego stopnia niepełnosprawności ze wskazaniem, iż orzeczony stopień niepełnosprawności ma charakter trwały i orzeczenie wydaje się na stałe. W związku z problemami ze wzrokiem, jako osoba niedowidząca, odbył w 2019 r. w Zakładzie Karnym w B. podstawowe szkolenie z zakresu orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się oraz nauki pisma B.'a. Korzysta z pomocy osób trzecich przy sporządzaniu i odczytywaniu pism. Leczy się na krążenie i nadciśnienie. Nie posiada majątku ani oszczędności, nie ma nikogo na utrzymaniu.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy w postaci dokumentów przedłożonych przez obie strony postępowania a także na podstawie zeznań świadków, będących funkcjonariuszami pozwanego zakładu karnego, tj. M. C. i D. B. a także więźnia współosadzonego z powodem – J. M., których wiarygodność nie była kwestionowana przez strony postępowania, a także na podstawie zeznań powoda.

Sąd wskazał, że zeznania świadków M. C. i D. B. były spójne i konsekwentne oraz korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, tworząc logiczny ciąg zdarzeń oraz wyjaśniając sposób rozmieszczania więźniów w celach. Mimo że świadkowie są pracownikami pozwanego Zakładu Karnego nie można z góry zakładać, że ich zeznania są niewiarygodne, tym bardziej, że znajdują oparcie w pozostałym materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy. Natomiast z zeznań świadka J. M. wynika, że powód ze względu na problemy ze wzrokiem korzystał z pomocy współwięźniów w sporządzaniu i odczytywaniu pism oraz że narzekał na stan techniczny celi. Nie potwierdziły one natomiast zarzutów powoda odnośnie umieszczenia go w celi dla osób palących, mimo złożenia deklaracji odnośnie niekorzystania z wyrobów tytoniowych. Twierdzenia świadka odnośnie nieuwzględnienia przez dyrekcję zakładu karnego wniosków skazanych odnośnie rozmieszczenia w celach Sąd uznał za subiektywne opinie świadka, jako że nie znajdują one poparcia w materiale dowodowym. Jako że oczywistym jest, iż więźniowie nie przebywają w zakładzie karnym z własnej woli, częstokroć nie akceptują reguł, jakim muszą się podporządkować. Wskazać należy, że w gestii zakładu karnego jest zapewnienie więźniom odpowiednich, zgodnych z normami, warunków odbywania kary, nie zaś realizacja życzeń osadzonych.

Informacje dotyczące stanu zdrowia powoda i jego sytuacji życiowej Sąd ustalił na podstawie złożonych przez niego dokumentów oraz jego zeznań. Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda w zakresie, w jakim twierdził on, że po przybyciu do Zakładu Karnego w Ł. wyraził on zgodę na umieszczenie w celi dla palących na jedną noc, zaś jego później zgłaszane zastrzeżenia i prośby o przeniesienie do celi dla niepalących nie były uwzględniane. Z danych zawartych w (...) wynika, że G. S. zadeklarował, iż jest osobą palącą, natomiast nie przedstawił on żadnych dowodów na składanie do funkcjonariuszy zakładu karnego próśb o przeniesienie. Powód złożył skargę związaną ze złym traktowaniem w pozwanej jednostce penitencjarnej, w tym na umieszczenie w niewłaściwym typie celi, już po przetransportowaniu go do Aresztu Śledczego w P.. Z zeznań świadka J. M. wynika, że współwięźniowie pomagali powodowi w sporządzaniu pism, ze względu na jego problemy ze wzrokiem. Powyższe wskazuje, że G. S. miał możliwość składania próśb i wniosków o przeniesienie w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w Ł., czego nie uczynił. W związku z powyższym Sąd Rejonowy uznał za niewiarygodne twierdzenia powoda odnośnie nieuwzględnienia przez funkcjonariuszy Zakładu Karnego w Ł. jego próśb o umieszczenie w celi dla osób niepalących.

Mając na uwadze tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy uznał powództwo za bezzasadne.

Powód G. S. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w Ł. zadośćuczynienia za naruszenie w czasie odbywania kary pozbawienia wolności w pozwanym zakładzie karnym jego dóbr osobistych w postaci prawa do odbywania kary pozbawienia wolności w humanitarnych i niewłaczających godności ludzkiej warunkach poprzez osadzenie go w celi dla osób palących, podczas gdy deklarował on, że jest osobą niepalącą. Wniósł także o zasądzenie od pozwanego na wskazany przez powoda cel społeczny kwoty 5.000 zł. Podstawą prawną tak sprecyzowanego żądania są więc przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c., jak również z art. 417 k.c.

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka podlegają ochronie prawnej. Przepis ten nie zawiera zamkniętego katalogu tych dóbr. Zalicza do nich w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swobodę sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnicę korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukową, artystyczną i wynalazczą. Z art. 24 § 1 k.c. wynika jednoznacznie, że ochrona dóbr osobistych przysługuje jedynie przed działaniem bezprawnym. Bezprawność jest przesłanką konieczną do udzielenia ochrony przewidzianej przepisami art. 23 k.c. i 24 k.c. Przesłanka ta w prawie cywilnym ujmowana jest szeroko. Przyjmuje się, że bezprawne jest każde działanie sprzeczne z normami prawnymi, a nawet z porządkiem prawnym oraz zasadami współżycia społecznego. W orzecznictwie wskazuje się, że za bezprawne uważa się każde działanie naruszające dobro osobiste, jeżeli nie zachodzi żadna ze szczególnych okoliczności je usprawiedliwiających, zaś do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych zalicza się między innymi działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez przepisy prawa (tak Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 19 października 1989 roku, II CR 419/89, OSP 11-12/90, poz. 377).

Rozpoznając sprawę o ochronę dóbr osobistych sąd powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy doszło do naruszenia dobra osobistego i dopiero w przypadku pozytywnej odpowiedzi ustalić, czy działanie pozwanego było bezprawne. Dowód, że dobro osobiste zostało naruszone lub zagrożone, ciąży na osobie poszukującej ochrony prawnej, czyli w niniejszej sprawie na powodzie.

Sąd Rejonowy stwierdził, iż przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, by powód odbywał karę w warunkach niezgodnych z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Powód nie wykazał, że został umieszczony w celi dla osób palących wbrew złożonej deklaracji o nieużywaniu wyrobów tytoniowych oraz że składał wnioski o przeniesienie do celi dla osób niepalących. Z ustaleń Sądu wynika, że funkcjonariusze kwalifikują więźniów do cel przeznaczonych dla osób palących lub niepalących na podstawie ustnych deklaracji każdego z więźniów i dane te odnotowywane są w (...). Podkreślić należy, że bycie osobą palącą lub niepalącą należy do prywatnych wyborów więźniów, zaś zakład karny dozwala na używanie wyrobów tytoniowych w określonych miejscach. Jest to kwestia na tyle indywidualna, że, jak wynika z zeznań funkcjonariuszy zakładu karnego, osadzeni częstokroć zmieniają deklarację w tym przedmiocie. Zakład karny natomiast dokonuje rozmieszczenia więźniów, zgodnie z deklaracjami więźniów. Powód G. S. w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w Ł. nie złożył żadnej formalnej skargi na umieszczenie go w niewłaściwym typie celi i na rzekome błędne zakwalifikowanie go do grupy palących.

Abstrahując od powyższego wskazać należy, że powód nie wykazał również, iż przebywanie z współosadzonymi korzystającymi z wyrobów tytoniowych miało negatywny wpływ na jego zdrowie, a warunki w jakich odbywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Ł. spowodowały po jego stronie powstanie uszczerbku na zdrowiu. Powód nie udowodnił, że w związku z umieszczeniem go w celi przeznaczonej dla osób palących, po jego stronie powstała jakakolwiek szkoda.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności uzasadniony jest wniosek, że podczas osadzenia powoda w pozwanej jednostce nie doszło do naruszenia prawa powoda do odbywania kary pozbawienia wolności w humanitarnych warunkach, a tym samym do naruszenia jego dóbr osobistych.

Podkreślić trzeba bowiem, że przy ocenie, czy do takiego naruszenia doszło decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ile to, jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie to naruszenie w kontekście wszystkich okoliczności sprawy (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 roku, II CR 692/75, OSNC 1976, nr 11, poz. 251; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 1997 roku, III CKN 33/97, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 93; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1989 r., I CR 143/89, OSP 1990, z. 9, poz. 330).

W niniejszej sprawie uznać trzeba, że podczas odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności stopień jej dolegliwości był odpowiedni do istoty tej kary i nie doszło do przekroczenia standardów wykonywania tego rodzaju kar przyjętych w polskim i międzynarodowym porządku prawnym. W tym stanie rzeczy nie można uznać, że podczas odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności doszło do naruszenia jego dóbr osobistych.

Z pewnością fakt izolacji w zakładzie karnym wiąże się z pewnymi niedogodnościami dla jednostki, co może wywoływać pewne niezadowolenie wśród osadzonych, jednakże nie może być mowy o naruszeniu dóbr osobistych powoda w szczególności w sytuacji, gdy funkcjonariusze wykonują swoje zadania zgodnie z prawem.

W rozpoznawanej sprawie nie zostały przesłanki odpowiedzialności deliktowej pozwanego Skarbu Państwa w stosunku do powoda określone w

art. 417 § 1 k.c., który uzależnia powstanie odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa od możliwości przypisania czynu niedozwolonego, polegającego na niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej, które prowadzi do powstania szkody. W niniejszej sprawie - jak wskazano wyżej - przesłanka bezprawności nie została jednak spełniona, gdyż pozwany w stosunku do powoda nie naruszył żadnych norm prawnych regulujących warunki odbywania kary pozbawienia wolności, co oznacza, że na pozwanym nie spoczywa obowiązek naprawienia szkody doznanej przez powoda na skutek ewentualnego naruszenia jego dóbr osobistych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności.

Niezależnie od tego wskazać trzeba, że powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie (vide uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 roku, III CZP 25/11, OSNC 2012/2/15; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2011 roku, V CSK 489/10, LEX nr 1102552), że przesłanką przyznania zadośćuczynienia jest zgodnie z art. 448 k.c. - doznanie przez osadzonego krzywdy. Z tego względu nie każde naruszenie dóbr osobistych rodzi prawo do żądania zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. Przyznanie tego rodzaju świadczenia zależy od wielu różnych okoliczności. Doktryna i judykatura stoją zgodnie na stanowisku, że przy ocenie zaistnienia naruszenia dobra osobistego należy posługiwać się kryteriami o charakterze obiektywnym, nie zaś kierować się jedynie subiektywnymi odczuciami osoby występującej o przyznanie ochrony. Przykładowo Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26 października 2001 roku (V CKN 195/01, Lex nr 53107) stwierdził, że ocena, czy część człowieka została zagrożona bądź naruszona, musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów obiektywnych. Istotne jest bowiem nie subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ale obiektywna reakcja opinii publicznej. Jak słusznie zauważył Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 maja 2009 roku (sygn. akt VI ACa 1242/08) nie każdy przypadek dyskomfortu psychicznego spowodowany bezprawnym zachowaniem się innej osoby, jest wystarczającą podstawą do poszukiwania ochrony sądowej dóbr osobistych, bowiem należy mieć na uwadze również zobiektywizowaną ocenę zewnętrzną. Konieczne jest także zachowanie proporcji oraz umiaru i nie można nadużywać instrumentów prawnych właściwych tej ochronie do przypadków drobnych, opierających się w głównej mierze na subiektywnych odczuciach zainteresowanego, gdyż taki sposób postępowania prowadziłby do deprecjonowania samego przedmiotu ochrony.

W niniejszej sprawie – jak wskazano wyżej – z obiektywnego punktu widzenia nie można uznać, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Ł. były dla powoda źródłem krzywdy. Jest oczywiste, że sam pobyt w warunkach izolacji stanowi istotną dolegliwość dla osoby osadzonej, jednak wynika to z istoty kary pozbawienia wolności.

Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z wymogów nowożytnego państwa prawa, co znajduje swoje odzwierciedlenie w wielu normach prawa międzynarodowego, np. w art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19.12.1966r (Dz. U. nr 38 z 1977r, poz. 167 i 168). Zgodnie z tym przepisem każda osoba pozbawiona wolności zostanie potraktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Z kolei Europejska Konwencja Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4.12.1950r (ratyfikowana przez Polskę w 1993r Dz. U. nr 61/1993, poz. 248 ze zm.) wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kar, nienaruszających godności ludzkiej.

Te zasady prawa międzynarodowego zostały przeniesione na grunt prawa polskiego i znalazły swoje odzwierciedlenie w art. 40, 41 i 47 Konstytucji, zgodnie z którymi, nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu, zakazuje się stosowania kar cielesnych, każdy pozbawiony wolności powinien

być traktowany w sposób humanitarny i każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

W myśl art. 24 zd. 3 k.c. i art. 448 k.c., w przypadku naruszenia dobra osobistego pokrzywdzony tym naruszeniem może żądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub zasądzenia odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Aby w związku z naruszeniem dobra osobistego można było żądać zadośćuczynienia w oparciu o art. 448 k.c. koniecznym jest, aby działanie pozwanej było bezprawne i zawinione.

W ocenie Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy nie doszło do jakiegokolwiek zawinionego naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego powoda. Powód nie udowodnił przesłanek przyznania zadośćuczynienia określonych w art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. W tym stanie rzeczy sąd uznał, że nie znajduje uzasadnienia roszczeniu powoda o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego i sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny na podstawie przywołanego wyżej art. 448 k.c. z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych - niezgodnego z prawem wykonywania władzy publicznej.

Wobec powyższego Sąd Rejonowy oddalił powództwo w całości jako bezzasadne.

W związku z tym, że w niniejszej sprawie powód reprezentowany był przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu w osobie radcy prawnego, zaś koszty pomocy prawnej nie zostały przez powoda uiszczone w całości ani w części, na podstawie § 14 ust 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715 ze zm.) Sąd przyznał radcy prawnemu T. R. ze środków Skarbu Państwa Sądowi Rejonowemu w Łowiczu kwotę 147,60 zł, w tym 23% VAT, tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu.

Sąd, w oparciu o art. 102 k.p.c., nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz pozwanej i orzekł o przejęciu na rachunek Skarbu Państwa nieuiszczonych kosztów sądowych. Sąd miał na uwadze trudną sytuację materialną i zdrowotną powoda oraz fakt, iż obecnie przebywa on w zakładzie karnym odbywając wieloletnią karę pozbawienia wolności, jest osobą niedowidzącą i orzeczono wobec niego znaczny stopień niepełnosprawności, a jak wynika ze złożonego oświadczenia o stanie rodzinnym, majątkowym, dochodach i źródłach utrzymania, nie posiada majątku ani dochodów.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wywiódł powód, zaskarżając go w części obejmującej rozstrzygnięcie z punktu 1., zarzucając wyrokowi naruszenie:

1. przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez niedokonanie przez Sąd właściwej oceny odmowy przez pozwanej przedstawienia dowodu w postaci wydruku z bazy Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności (dalej zwanej (...)), zawierającego dane w zakresie dotyczącym rodzaju cel, w których przebywał powód, czy były to cele dla osób palących, czy i kiedy powód deklarował że jest osobą palącą, czy przed dniem 04.03.2020 r., tj. przed osadzeniem powoda w Zakładzie Karnym w Ł. powód kiedykolwiek wcześniej deklarował, że jest osobą palącą i w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie przez Sąd, że taka baza danych istnieje, że do tej bazy danych została wpisana deklaracja powoda o paleniu tytoniu w dniu 04.03.2020 r., że pozwany na podstawie deklaracji powoda prawidłowo postanowił o umieszczeniu go w celi dla palących osadzonych,

b) naruszenie art. 232 k.p.c. i 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów osobowych, w tym zeznań świadka J. M. oraz zeznań powoda w ramach przesłuchania strony poprzez niezasadne odmówienie im waloru wiarygodności wbrew wskazaniom doświadczenia życiowego i zasadom wiedzy, zwłaszcza w zakresie faktów dotyczących tego, że inni osadzeni w celi nr 411 palili papierosy, że powód nie palił papierosów, że powodowi przeszkadzał dym tytoniowy, że z uwagi na jego niepełnosprawność powód wymagał osadzenia w celi dostosowanej do jego potrzeb, oraz poprzez niesłuszne bezkrytyczne obdarzenie walorem wiarygodności zeznań

świadków pracowników pozwanego M. C. i D. B. mimo ich sprzeczności z innymi dowodami, zwłaszcza w zakresie dotyczącym deklaracji powoda, że jest osobą palącą, a także przyznanie waloru wiarygodności notatkom służbowym wytworzonym przez pracowników pozwanego oraz poprzez niesłuszne obciążenie powoda ciężarem dowodu co do wykazania szczegółowych i precyzyjnych faktów dotyczących podnoszonych niewłaściwych warunków odbywania kary w zakładzie karnym,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a), art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c. polegające na przyjęciu, iż to na stronie powodowej spoczywał ciężar udowodnienia, że umieszczenie powoda w celi dla palących było zgodne z obowiązującymi normami prawnymi, a tym samym że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, podczas gdy ciężar dowodu na wykazanie faktu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda spoczywa na stronie pozwanej,

b). art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. poprzez ich błędną wykładnię w związku z uznaniem, że nawet w sytuacji gdyby doszłoby do nieuprawnionego umieszczenia powoda w celi dla palących to i tak roszczenie podlegałoby oddaleniu ponieważ powód nie udowodnił, że w związku z umieszczeniem go w celi przeznaczonej dla osób palących, po jego stronie powstała jakakolwiek szkoda, podczas gdy zwrot z art. 448 k.c., że „Sąd może” przyznać lub zasądzić został w utartej linii orzeczniczej zinterpretowany na korzyść poszkodowanych- w istocie oznacza on, że Sąd ma obowiązek je zasądzić jeśli spełnione zostały przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych, a nie zachodzą absolutnie wyjątkowo występujące ważne powody leżące po stronie uprawnionego przemawiające na jego niekorzyść,

3. błędy w ustaleniach faktycznych (fakty ustalone przez Sąd pierwszej instancji niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy lub istotne dla rozstrzygnięcia fakty nieustalone):

a) niezgodne z rzeczywistym stanem ustalenie przez Sąd, że powód w dniu 4 marca 2020r. zadeklarował, że jest osobą palącą co zostało odnotowane w (...), oraz nieustalenie przez Sąd, że powód zgodził się na zakwaterowanie w celi przeznaczonej dla osób palących tylko na jedną noc, z uwagi na to, że w dniu przetransportowania powoda do ZK w Ł. nie było wolnego miejsca na celach dla osadzonych niepalących oraz że jest on osobą niepalącą,

b) nieustalenie przez Sąd, że powód zgłaszał wychowawcy, aby przenieść go na cele dla osadzonych niepalących, osadzeniem go w celi dla palących nie poniósł żadnej szkody, i nieustalenie że powód w związku z osadzeniem go w celi dla palących poniósł szkodę, tj. m.in. tego, że w czasie pobytu w ZK w Ł., inni osadzeni palili papierosy, że powód przebywał w celi zadymionej, że powód zmuszony był do palenia biernego.

Wobec powyższego apelujący wniósł o:

I. zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt 1. poprzez:

a) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda tytułem zadośćuczynienia kwoty 20.000 zł,

b) zasądzenie na rzecz Polskiego Związku Niewidomych O. kwoty 5.000 zł tytułem naruszenia dóbr osobistych powoda przez pozwanego.

II. zasądzenie od pozwanego, na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję, tym kosztów zastępstwa procesowego, wg. norm przepisanych.

III. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, wg. norm przepisanych, ew. przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej za postępowanie apelacyjne wg. norm przepisanych. Wobec złożenia wniosku o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej za postępowanie apelacyjne niniejszym oświadczam, że koszty te nie zostały zapłacone przez powoda w całości ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

W realiach przedmiotowej sprawy, w ocenie Sądu Okręgowego, zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. są bezzasadne. Przede wszystkim nie doszło do uchybień w zakresie postępowania dowodowego, które miały wpływ na jego wynik sprawy. Tytułem wstępu należy przypomnieć, że przedmiotem dowodu są fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.). Natomiast zgodnie z art. 232 k.p.c. strony są zobowiązane wskazać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne(...). Zgodnie natomiast z treścią art. 233 § 1 k.p.c. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Przypomnienia wymaga, że organ procesowy ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego, wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Przepisy proceduralne gwarantują tym samym, że ocena sędziowska nie może być nacechowana swoistą dowolnością.

Unormowanie art. 233 § 1 przy uwzględnieniu unormowania art. 327¹ § 1 k.p.c. nakłada bowiem na sąd orzekający następujące obowiązki: wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, uwzględnienia wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, skonkretyzowania okoliczności towarzyszących przeprowadzeniu poszczególnych dowodów mających znaczenie dla oceny mocy dowodowej, oraz wskazania jednoznacznego kryterium oraz argumentacji pozwalającej na weryfikację poczynionej oceny w przedmiocie uznania dowodu za wiarygodny bądź jego zdyskwalifikowanie, a ostatecznie – odzwierciedlenia w treści uzasadnienia orzeczenia dowodów, na których sąd się oparł i przyczyn odmowy wiarygodności innym zebranych materiałom. Reasumując, swobodna ocena dowodów skorelowana jest z wymaganiami płynącymi z przepisów prawa procesowego, doświadczenia życiowego, regułami logicznego myślenia i poziomu świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i, ważąc ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Ustalenia faktyczne dokonane na podstawie tak ocenionych dowodów nie mogą wykazywać błędów faktycznych, tzn. nie mogą być sprzeczne z treścią dowodów, jak i logicznych (błędności rozumowania i wnioskowania) (wyr. SA w Szczecinie z 20.11.2007 r., III AUa 598/07, niepubl.). Jak wielokrotnie wyjaśniano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie w wypadku wykazania, że ocena materiału dowodowego jest rażąco wadliwa, czy w sposób oczywisty błędna, dokonana z przekroczeniem granic swobodnego przekonania sędziowskiego, wyznaczonych w tym przepisie. Powyższe rozumieć należy więc w ten sposób, że zarzut naruszenia swobodnej oceny dowodów, może być uznany za prawidłowy wówczas, gdy sąd orzekający wywiedzie wnioski całkowicie sprzeczne z doświadczeniem życiowym, czy też zasadami logicznego rozumowania.

W przedmiotowej sprawie nie doszło do skutecznego podniesienia i wykazania przez apelującego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.. W ocenie Sądu Okręgowego brak jest bowiem okoliczności, które wskazywałyby na dokonanie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym błędnej i wybiórczej oceny materiału dowodowego. Apelujący upatruje naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.. w niedokonaniu – według niego - przez Sąd właściwej oceny odmowy przez pozwanego przedstawienia dowodu w postaci wydruku z bazy Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności (dalej zwanej (...)). Apelujący zakwestionował przy tym wartość dowodową Notatki służbowej z dnia 7 września 2020 r. (karta 116 akt) odnośnie nieodwołanej przez niego deklaracji w momencie osadzenia jako osoby palącej. Według Sądu Okręgowego, zasadnie Sąd I instancji nie dał wiary zeznaniom powoda w zakresie, w jakim twierdził on, że po przybyciu do Zakładu Karnego w Ł. wyraził on zgodę na umieszczenie w celi dla palących na jedną noc, zaś jego później zgłaszane zastrzeżenia i prośby o przeniesienie do celi dla niepalących nie były uwzględniane. Trafnie przy tym Sąd Rejonowy powołał się na dane zawarte w (...). Dowód z Notatki służbowej pozostaje jednym z dowodów złożonych w sprawie przez stronę pozwaną i podlegał ocenie łącznie z pozostałymi dowodami. Z treści tego dokumentu wynika, że informację odnośnie deklaracji powoda w momencie przyjęcia do Zakładu Karnego w Ł. sporządzono w oparciu o system (...). W ocenie Sądu Okręgowego wbrew stanowisku apelującego, dowód ten okazał się wystarczający do wykazania powyższych danych odnośnie rodzaju deklaracji złożonej przez powoda. Dane wynikające z Notatki służbowej pozostają wiarygodne, gdyż apelujący, w ocenie Sadu Odwoławczego, nieskutecznie podważał treść notatki,

odwołując się do zeznań świadka D. B.. Zauważyć należy, że świadek w swoich zeznaniach nie twierdził, że dane są błędne, a tylko, że są „przepisane”.

Podobnie rzecz się ma, jeśli chodzi o nietrafność zarzutu naruszenie art. 232 k.p.c. i 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów osobowych, w tym zeznań świadka J. M. oraz zeznań powoda w ramach przesłuchania strony poprzez niezasadne odmówienie im waloru wiarygodności. W istocie, jak wskazał prawidłowo Sąd I instancji, z zeznań świadka J. M. wynika, że powód ze względu na problemy ze wzrokiem korzystał z pomocy współwięźniów w sporządzaniu i odczytywaniu pism oraz że narzekał na stan techniczny celi. Zeznania tego świadka nie potwierdziły jednak zarzutów powoda odnośnie umieszczenia go w celi dla osób palących, mimo złożenia deklaracji odnośnie niekorzystania z wyrobów tytoniowych. Trafnie podkreślił Sąd Rejonowy, że twierdzenia świadka odnośnie nieuwzględniania przez dyrekcję zakładu karnego wniosków skazanych odnośnie rozmieszczenia w celach, stanowiły subiektywne opinie świadka, jako że nie znajdują one poparcia w materiale dowodowym.

Prawidłowa ocena przez Sąd Rejonowy materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie skutkowałą poczynieniem prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podzielił i przyjął za własne. Zatem zarzut apelującego dokonania błędu w ustaleniach faktycznych należało uznać za całkowicie bezzasadny.

Wbrew stanowisku apelującego należy stwierdzić, że nie doszło również do naruszenia przepisów prawa materialnego.

Nietrafnie powód podniósł, że naruszone zostały przepisy art. 6 k.c. w zw. z art. 24 k.c. w zw. z art. 232 k.p.c., co miało nastąpić przez przyjęcie przez Sąd I instancji, że to na stronie powodowej spoczywał ciężar udowodnienia, że umieszczenie powoda w celi dla palących było zgodne z obowiązującymi normami prawnymi, a tym samym że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, podczas gdy ciężar dowodu na wykazanie faktu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda spoczywa na stronie pozwanej. Nie doszło do błędnego przerzucenia ciężaru dowodu na powoda. Sąd I instancji trafnie uznał, że pozwany wykazał, że dokonał rozmieszczenia powoda w celi dla palących zgodnie z jego deklaracją, co wynika z danych zawartych w (...). Ponadto pozwany wskazał i wykazał, że powód G. S. w czasie pobytu w Zakładzie Karnym w Ł. nie złożył żadnej formalnej skargi na umieszczenie go w niewłaściwym typie celi i na rzekome błędne zakwalifikowanie go do grupy palących. Poczynione prawidłowo ustalenia faktyczne wskazują, że powód zadeklarował, iż jest osobą palącą, natomiast nie przedstawił on żadnych dowodów na składanie do funkcjonariuszy zakładu karnego próśb o przeniesienie. Złożona przez niego skarga związana była ze złym traktowaniem w pozwanej jednostce penitencjarnej, w tym na umieszczenie w niewłaściwym typie celi, ale już po przetransportowaniu go do Aresztu Śledczego w P., a więc dotyczyła pobytu w innym Zakładzie Karnym.

Bezzasadnie także zarzuca apelujący naruszenie art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. poprzez ich błędną wykładnię. Apelujący upatruje naruszenia tych przepisów w błędnym, w ocenie apelującego, uznaniu przez Sąd I instancji, że nawet w sytuacji gdyby doszłoby do nieuprawnionego umieszczenia powoda w celi dla palących to i tak roszczenie podlegałoby oddaleniu ponieważ powód nie udowodnił, że w związku z umieszczeniem go w celi przeznaczonej dla osób palących, po jego stronie powstała jakakolwiek szkoda. Zauważyć należy, że Sąd Rejonowy jednoznacznie stwierdził, iż w okolicznościach niniejszej sprawy nie doszło do jakiegokolwiek zawinionego naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego powoda i nie udowodnił on spełnienia przesłanek przyznania zadośćuczynienia określonych w art. 23 i 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. Nie znajduje zatem uzasadnienia roszczenie powoda o zapłatę zadośćuczynienia pieniężnego na podstawie przywołanego wyżej art. 448 k.c. z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych, gdyż w rozpoznawanej sprawie brak było niezgodnego z prawem wykonywania władzy publicznej. Przesłanka bezprawności w kontekście odpowiedzialności pozwanego nie została spełniona, gdyż pozwany w stosunku do powoda nie naruszył żadnych norm prawnych regulujących warunki odbywania kary pozbawienia wolności, co oznacza, że na pozwanym nie spoczywa obowiązek naprawienia szkody doznanej przez powoda na skutek ewentualnego naruszenia jego dóbr osobistych w czasie odbywania kary pozbawienia wolności. Jak trafnie wskazał Sąd I instancji, w przedmiotowej sprawie z obiektywnego punktu widzenia nie można też uznać, że warunki odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Ł. były dla powoda źródłem krzywdy.

Reasumując, apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c..

Powód reprezentowany był w postępowaniu apelacyjnym przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu w osobie radcy prawnego, zaś koszty pomocy prawnej nie zostały przez powoda uiszczone w całości ani w części. Sąd Okręgowy na podstawie § 14 ust 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 3 w zw. §16 ust.1 pkt 1) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1715 ze zm.) przyznał radcy prawnemu T. R. ze środków Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w Łowiczu kwotę 73,80 zł, w tym 23% VAT, tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.